

Milan Rastislav Štefánik

Na návrh Ministerstva kultúry SR vyhlásila vláda SR 13. februára rok 2019 za **"Rok Milana Rastislava Štefánika"**. Vyhlásenie vzdáva hold jednej z najvýraznejších osobností novodobých slovenských dejín. Dňa 4. mája 2019 uplynie 100 rokov od tragickej smrti M. R. Štefánika neďaleko Ivanky pri Dunaji a na 21. júla 2020 pripadne 140. výročie jeho narodenia.

Gen. PhDr. Milan Rastislav Štefánik sa narodil 21. júla 1880 v kopaničiarskej osade Košariská, ktorá patrila do Brezovej pod Bradlom. Narodil sa ešte v Rakúsko-Uhorsku a zomrel 4. mája 1919 v Ivanke pri Dunaji v Česko-Slovensku. Otec Pavel Štefánik pochádzal zo starej vzdelaneckej rodiny. Pôsobil ako evanjelický farár na Košariskách. Matka Albertina, rod. Jurenková sa venovala výchove detí. Milan Rastislav sa narodil ako šieste dieťa, po ňom sa narodilo ešte šesť súrodencov. Dospelosti sa dožilo deväť detí.

Rodina žila v chudobných podmienkach, čím sa veľmi nelíšila od košarišských roľníkov. Pavel Štefánik bol oduševnený slovenský národovec a vzdelanec. Prvé tri triedy ľudovej školy vychodil Milan Rastislav Štefánik v rodnej dedine. Podľa svedectva učiteľa bol najlepším žiakom na košarišskej škole. Aby mohol študovať na strednej škole, musel sa dôkladne naučiť po maďarsky, a preto ako deväťročný odišiel z domu do Šamorína. Stredoškolské štúdium začal na evanjelickom lýceu v Bratislave, vtedajšom Prešporku. Po maturite sa rozhodol študovať v Prahe techniku, odbor stavebné inžinierstvo. Aktívne sa zapájal do činnosti rôznych spolkov a stal sa prívržencom myšlienok Tomáša Garrigua Masaryka. Štúdium techniky ukončil a začal študovať astronómiu. V októbri 1904 promoval za doktora filozofie.

Cieľom jeho pôsobenia sa stal Paríž, kde sa zaradil do vedeckého sveta. Napísal množstvo vedeckých prác a ako astronóm, politik a diplomat precestoval mnoho krajín. V roku 1910 bol poverený vedeckými ústavmi Bureau des Longitudes a Bureau Central Météorologique pozorovaním Halleyovej kométy na Tahiti. Položil základy tahitskej hvezdárne a založil meteorologickú stanicu. Od roku 1912 pracoval vo francúzskej hvezdárni. V tomto roku získal aj francúzske občianstvo. Bol členom Belgickej astronomickej spoločnosti. Stal sa uznávaným vo vedeckých kruhoch, dostal pozvania aj na univerzitu v Oxforde. V roku 1912 mu zamietli žiadosť o mimoriadnu profesúru v Prahe.

Po vypuknutí 1. svetovej vojny nemohol hneď odísť na front kvôli zlému zdravotnému stavu. Jeho vojenská kariéra sa začala až začiatkom roka 1915. Nastúpil do vojenskej leteckej školy v Chartres a dňa 11. apríla získal diplom pilota. Ako jeden z prvých začal zavádzať do lietania vojenskú leteckú meteorológiu. V polovici decembra 1915 sa stretol s Edvardom Benešom a spoločne sa stotožnili so Štefánikovými a Masarykovými myšlienkami o vytvorení spoločného štátu Čechov a Slovákov. Mal v pláne vytvoriť československú armádu zo zajatých rakúsko-uhorských vojakov českej a slovenskej národnosti. Zúčastnil sa diplomatických vyjednaní v Rusku, v Taliansku, a získaval dobrovoľníkov v USA. V armáde si vyslúžil hodnosť generála. V auguste 1918 podstúpil náročnú cestu k légiam na

Sibíri. Výsledkom jeho diplomatického snaženia bola vytvorená samostatná Česko-slovenská armáda, ktorá politicky podliehala Česko-slovenskej národnej rade v Paríži. Po medzinárodnom uznaní Česko-slovenskej národnej rady sa mohol tento orgán premeniť de facto na vládu. Stalo sa tak 14. októbra 1918. Vláda bola trojčlenná: Masaryk bol ministerským predsedom, Beneš ministrom vnútra a Štefánik ministrom vojny. Dňa 28. októbra 1918 bola vyhlásená Československá republika.

Štefánik sa zúčastnil na práci mierovej konferencie, zaoberal sa budovaním česko-slovenského letectva, mal plány pre zriadenie štátnej správy a podpory vedy v novom štáte. V máji 1919 odišiel do Talianska. Okrem toho urovnával spor medzi francúzskou a talianskou vojenskou misiou a ten sa mal definitívne doriešiť po jeho príchode do Bratislavy. Na rodnú vlasť sa Štefánik veľmi tešil, lebo ju nenavštívil od smrti svojho otca v roku 1913. Dňa 4. mája 1919 nastúpil Štefánik na letisku Campoformido pri Udine do lietadla typu Caproni 450, sprevádzaný dvoma talianskymi letcami, porúčikom Giottom Mancinelliom Scottim a seržantom Umbertom Merlinom, a mechanikom-rádiotelegrafistom Gabrielom Aggiustom. Cieľom jeho cesty bolo letisko vo Vajnorochoch pri Bratislave. Lietadlo sa po priblížení k miestu pristátia náhle zrútilo neďaleko Ivanky pri Dunaji v kat. území obce Most pri Bratislave. Celá posádka na mieste zahynula. Milan Rastislav Štefánik je pochovaný v mohyle na Bradle, ktoré je vrcholným dielom architekta Dušana Jurkoviča.

Štefánik bol slovenský astronóm, fotograf, vojenský letec, brigádny generál ozbrojených síl Francúzska, diplomat a politik. Mal najväčšiu zásluhu na formovaní česko-slovenského zahraničného odboja počas prvej svetovej vojny. Zohral dôležitú úlohu pri organizovaní česko-slovenských légií a sprostredkovaní kontaktov na francúzskych štátnych funkcionároch. Spolu s Tomášom Garriguom Masarykom a Edvardom Benešom bol kľúčovou osobou pri založení ČSR. Vykonával funkciu podpredsedu Československej národnej rady, ministra vojny v Dočasnej vláde československej a následne aj v novovzniknutej ČSR. Dostal mnoho vojenských aj vedeckých vyznamenaní. Za vojenské zásluhy mu bol vo Francúzsku udelený Rad čestnej légie, dostal Vojnový kríž 1914-1918 a stal sa rytierom Rádu sv. Maurica a Lazara. Taliansko mu udelilo Čestný vojnový kríž. Prezident SR Rudolf Schuster udelil M. R. Štefánikovi 7. mája 2004 hodnosť generála Ozbrojených síl Slovenskej republiky in memoriam.

Dňa 23. apríla 1990 bol schválený Zákon č. 117/1990 Zb. o zásluhách M. R. Štefánika, ktorý oficiálne uznal, že „*sa zaslúžil o vznik spoločného štátu Čechov a Slovákov*“. Na jeho počesť bolo pomenované štátne vyznamenanie Slovenskej republiky, Kríž Milana Rastislava Štefánika, ako aj medzinárodné letisko v Bratislave, akadémia ozbrojených síl SR, železničná trať a veľké množstvo ulíc, námestí a škôl.